НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ

Інститут тваринництва

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ТА УПРАВЛІННЯ НАУКОВИМИ ПРОЄКТАМИ

Методичні вказівки
до самостійного вивчення дисципліни

для здобувачів ступеня доктора філософії
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право»
спеціальності D3 «Менеджмент»

Харків – 2026

Національна академія аграрних наук України

ІНСТИТУТ ТВАРИННИЦТВА

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ТА УПРАВЛІННЯ НАУКОВИМИ ПРОЄКТАМИ

Методичні вказівки
до самостійного вивчення дисципліни

для здобувачів ступеня доктора філософії
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право»
спеціальності D3 «Менеджмент»

Харків
2026

УДК 347.77: 338.28

Інтелектуальна власність та управління науковими проєктами: метод. вказівки до самостійного вивчення дисципліни для здобувачів ступеня доктора філософії третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право» спеціальності D3 «Менеджмент». – Упоряд.: О. О. Красноруцький, І.В. Богданюк. – Харків: Інститут тваринництва НААН, 2026. – 59 с.

РЕЦЕНЗЕНТИ:
Власенко Т. А. – доктор економічних наук, професор (Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця);
Лагодієнко В. В. – доктор економічних наук, професор (Одеська національна академія харчових технологій)

Методичні вказівки містять рекомендації щодо самостійної роботи з вивчення навчальної дисципліни «Інтелектуальна власність та управління науковими проєктами».

Видання призначене для здобувачів ступеня вищої освіти «Доктор філософії» спеціальності D3 «Менеджмент» денної та заочної форм навчання.

Схвалено і рекомендовано до друку Вченою радою Інституту тваринництва НААН України (протокол № 2 від 29.05.2026 р.)

Відповідальний за випуск: д-р екон. наук, професор Красноруцький О. О.

© Красноруцький О. О., Богданюк І.В.
© ІТ НААН, 2026

ВСТУП

Успіх підготовки фахівців залежить від багатьох факторів, одним із яких є самостійна робота здобувачів вищої освіти. У процесі впровадження кредитно-трансферної системи навчання у вузах та наукових установах значна частина навчального матеріалу виноситься на самостійне опрацювання студентами. Тому основне завдання вищої освіти полягає у підготовці спеціаліста, який уміє ініціативно, творчо мислити, самостійно поповнювати свої знання та застосовувати їх у практичній діяльності, фахівця, здатного до саморозвитку, самоосвіти, інноваційної діяльності. Саме самостійна робота студента сприяє вихованню мислення майбутнього професіонала, створює умови для зародження самостійної думки, пізнавальної активності особистості.

Сучасні політичні та суспільно-економічні умови потребують від майбутніх спеціалістів глибоких та міцних знань зі спеціальності, вдосконалення умінь та навичок, які не можна отримати тільки на лекційних та семінарських заняттях. Необхідність засвоєння великої кількості інформації здобувачами закладів вищої освіти та наукових установ актуалізує потребу в організації самостійної роботи студентів як засобу підвищення ефективності навчання та якості підготовки молодих фахівців. Для широкого використання цих знань в науковій та професійній діяльності необхідно сформувати такі якості мислення, пам’яті, уваги, які дають можливість здобувачеві самостійно засвоювати інформацію, яка постійно оновлюється, розвивати такі здібності та уміння, які забезпечать гармонійність його діяльності з науково-технічним прогресом та новітніми інформаційними технологіями тощо.

Самостійна робота аспіранта є основним засобом засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час. До самостійної роботи здобувача освіти включається підготовка до аудиторних занять шляхом опанування матеріалів лекцій, вивчення базової, додаткової літератури та законодавства, а також вирішення практичних задач, виконання індивідуальних завдань, підготовка рефератів, виступи на наукових заходах тощо.

Самостійна робота аспіранта забезпечується системою навчально-методичних матеріалів, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни: підручниками та навчальними посібниками, збірниками задач та завдань, методичними рекомендаціями, тестами та ін.

Методичні вказівки до самостійного вивчення дисципліни «Інтелектуальна власність та управління науковими проєктами» для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти денної та заочної форми навчання зі спеціальності D3 «Менеджмент» містять короткі рекомендації щодо окремих тем курсу, що полегшать підготовку до занять, перелік контрольних питань для перевірки знань аспірантів, ІНДЗ. До кожної теми поданий перелік нормативно-правових актів, наукових джерел та учбової літератури.

Тема 1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Перелік питань:

1.1. Поняття об'єктів права інтелектуальної власності.

1.2. Предмет і метод охорони права інтелектуальної власності.

1.3. Принципи права інтелектуальної власності

1.4. Система права інтелектуальної власності.

Методичні вказівки

В сучасних умовах глобалізації та інновацій без інституту інтелектуальної власності важко уявити економічні відносини. Об'єкти права інтелектуальної власності широко використовуються у господарській діяльності та особистому житті громадян, а результати розумової діяльності є основою повноцінного існування суспільства. Тому продукти інтелектуальної роботи людини мають велику цінність і є рушієм економічного та культурного зростання.

За часи незалежності України сформували відповідну законодавчу базу для регулювання відносин інтелектуальної власності. Ця правова база гарантує учасникам можливість вільно реалізовувати свої права та отримувати державну підтримку від уповноважених державних органів, а також при зверненні до суду.

На сьогодні, Україна є учасником багатьох міжнародних договорів у сфері інтелектуальної власності, які є впроваджені в національне законодавство. Наразі все більшого розвитку набувають питання, пов'язані з забезпеченням ефективних правових механізмів захисту інтелектуальної власності. Вищезгадане стає ще більш важливим у світлі процесу європейської інтеграції, який вимагає гармонізації українського законодавства із законодавством Європейського Союзу.

Право інтелектуальної власності як правовий інститут – це сукупність норм, що регулюють відносини з приводу створення, використання та охорони результатів інтелектуальної діяльності людини. Це право має подвійний характер: воно

поєднує особистісний аспект (немайнові права автора) і майновий аспект (економічні права на використання об'єкта).

Поняття права інтелектуальної власності знаходить своє вираження у Цивільному кодексі України. Право інтелектуальної власності у цивільному законодавстві можна розглядати у двох значеннях: об'єктивному і суб'єктивному. Слід пам'ятати, що право інтелектуальної власності та право власності є різними інститутами цивільного права і їх не слід ототожнювати.

Охорона прав ІВ – сукупність заходів, спрямованих на запобігання порушення прав ІВ.

Захист прав ІВ – сукупність заходів, спрямованих на відновлення прав власників, у разі їх порушення.

Рис. 1.1. Об'єкти права інтелектуальної власності

Комерціалізація прав на об'єкти інтелектуальної власності (ОІВ) — система економічно-правових відносин, які виникають між продавцем і споживачем у процесі купівлі-продажу науково-технічної продукції, винаходів, комерційних таємниць (ноу-хау) або прав на використання ОІВ на базі ліцензійної угоди. Отже, результатом процесу комерціалізації стають купівля і практичне впровадження продукту (технології) замовником, а також одержання винагороди розробником.

Завдяки комерціалізації інновацій провідні країни світу займають домінуючі позиції на міжнародному ринку

наукомісткої продукції, частка яких становить: США – 39%, Японія – 30%, Німеччина – 16%, в той час як частка України – менше 0,1%.

Метою комерціалізації є отримання прибутку за рахунок використання об'єктів права інтелектуальної власності у власному виробництві або продажу чи передачі прав на їх використання іншим юридичним чи фізичним особам.

Основними способами комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності є:

- використання об'єктів права інтелектуальної власності у власному виробництві;

внесення прав на об'єкти права інтелектуальної власності до статутного капіталу підприємства;

- передача (продаж) прав на об'єкти права інтелектуальної власності.

Для практичного здійснення вказаних шляхів комерціалізації необхідно також знати, як розрахувати вартість прав на об'єкт інтелектуальної власності та як поставити їх на бухгалтерський облік підприємства.

Рис. 1.2. Основні способи комерціалізації ОІВ

Тематика рефератів:

1. Законодавство України в сфері інтелектуальної власності.
2. Загальна характеристика об’єктів прав інтелектуальної власності.
3. Зміст права інтелектуальної власності.

Питання для самоконтролю

1. Історія виникнення терміну «інтелектуальна власність».
2. Який нормативний акт започаткував розвиток національного законодавства у сфері інтелектуальної власності?
3. Які основні нормативно-правові акти України регулюють питання у сфері інтелектуальної власності?
4. Що таке власність та на яких принципах грунтується право власності?
5. Що таке право інтелектуальної власності?
6. Розкрийте підстави набуття права інтелектуальної власності.
7. Які є види особистих немайнових прав інтелектуальної власності?
8. Що може визнаватися об’єктом інтелектуальної власності?
9. Як залежно від об’єктів права власності поділяють традиційно власність?
10. Які права є особистими немайновими правами інтелектуальної власності?
11. Які є правомочності власника щодо правового режиму результатів інтелектуальної творчості?
12. Які методичні підходи застосовуються для проведення оцінки майнових прав інтелектуальної власності?
13. Що є предметом охорони права інтелектуальної власності?
14. Розкрийте метод охорони права інтелектуальної власності.
15. Що таке «принцип права» і які загальні принципи права закріплені в Конституції України?

16. Які можна сформулювати принципи інтелектуальної власності?

17. Дайте визначення системи права інтелектуальної власності.

18. Охарактеризуйте елементи системи права інтелектуальної власності.

19. Що таке комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності?

20. Які є основні способи комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності?

ТЕСТИ

1. Термін «інтелектуальна власність» був вперше вжитий у:

а) Конвенції про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ), прийнятій у Стокгольмі 14 липня 1967 р.;

б) Бернській конвенції від 9 вересня 1886 р.;

в) Цивільному кодексі України;

г) Конституції України.

2. Що таке інтелектуальна власність?:

а) матеріальні об'єкти, якими володіє людина;

б) право на користування нерухомістю;

в) результати творчої діяльності людини, захищені законом;

г) право на використання чужих творів.

3. Яке з перелічених прав не належить до інтелектуальної власності?:

а) авторське право;

б) право на винахід;

в) право на патент;

г) право на земельну ділянку.

4. Право інтелектуальної власності – це:

а) право особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності, або на інший об'єкт права інтелектуальної власності;

б) право на використання чужих творів;

в) право на патентування винаходів;

г) право на майно.

5. Право інтелектуальної власності можуть становити:
а) особисті немайнові права інтелектуальної власності;
б) майнові права інтелектуальної власності;
в) правильна відповідь а) і б);
г) немає вірної відповіді.

Рекомендовані джерела

1. Нормативно-правові акти в сфері інтелектуальної власності та національні стандарти. *Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України*. URL: https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=f282e17e-9c14-4b88-9450-8f7cc12c158e&title=ZakonodavstvoVSferiIntelektualnoiVlasnosti#2

2. Богатирьова О. С. Право інтелектуальної власності: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 336 с.

3. Верещака В. М. Інтелектуальна власність : навч. посіб. Харків : Фінн, 2021. 248 с.

4. Дяченко Л. М. Інтелектуальна власність : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2020. 214 с.

5. Жарій А. П. Право інтелектуальної власності України : навч. посіб. Київ : Істина, 2022. 312 с.

6. Право інтелектуальної власності : підруч. / О. С. Юнін, К. Р. Резворович, М. П. Юніна та ін. Дніпро : Дніпров. держ. ун-т внутр. справ, 2025. 148 с.

7. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / В. Д. Гапотій, А. М. Солоненко. – 2-е вид., перероблене і доповнене. – Мелітополь : Видавництво МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2016. 379 с.

8. Килимник І. І. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Інтелектуальна власність та договірне право» (для студентів денної та заочної форм навчання усіх спеціальностей університету) / І. І. Килимник, А. В. Домбровська ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. 74 с.

9. Чугрій Н. А. Комерціалізація інтелектуальної власності як необхідна умова інноваційного розвитку підприємства. *Причорноморські економічні студії*. 2017. Вип. 17. С. 137-141. URL: https://bses.in.ua/journals/2017/17_2017/28.pdf

Тема 2. АВТОРСЬКЕ ПРАВО ТА СУМІЖНІ ПРАВА

Перелік питань:

2.1. Розвиток законодавства про авторське право і суміжні права.

2.2. Авторське право: зміст, суб'єкти, об'єкти, охорона. Виникнення і здійснення авторського права. Презумпція авторства.

2.3. Суміжні права: об'єкти, зміст, суб'єкти. Виникнення і здійснення суміжних прав.

2.4. Захист авторського права і суміжних прав.

Методичні вказівки

Цивільно-правовий інститут авторського права і суміжних прав регулює немайнові відносини і пов'язані з ними майнові відносини в сфері створення і використання творів літератури, науки і мистецтва.

У науковій літературі **об'єкти авторського права** визначаються як результати інтелектуальної (творчої) діяльності автора, що набули об'єктивної форми вираження незалежно від того, були вони оприлюднені чи зареєстровані у встановленому порядку. При цьому правовий захист не залежить від рівня завершеності твору, його естетичної або наукової цінності, обсягу, функціонального призначення, жанрової належності чи мети створення. Такий підхід дозволяє забезпечити охорону широкого спектру творчих результатів – за умови їх фіксації у формі, доступній для сприйняття іншими особами.

Об'єкти авторського права – це твори літератури, мистецтва і науки, що задовольняють встановленим вимогам.

Суб'єкти авторських і суміжних прав підрозділяються на дві групи:

- суб'єкти з початковими правами (автори, виконавці, виробники фонограм, організації віщання);
- правонаступники (спадкоємці, організації-правонаступники, держава).

Авторські права поділяються на особисті і майнові.

Особисті немайнові права – це право авторства, право на авторське ім'я, право на захист твору від усяких

перекручувань і зазіхань, право опублікування твору (обнародування).

Особисті немайнові права – право авторства, право на ім'я і право на захист твору і репутації автора безстроково. Ці права не переходять у спадщину. Але спадкоємці можуть здійснювати захист цих прав, і ці правомочності спадкоємців строками не обмежуються.

Майнові права – це виключні права на використання твору, тобто право відтворювати його, поширювати, привселюдно показувати, привселюдно виконувати, повідомляти для загального відання в ефір або по кабельній мережі, перекладати тощо, а також одержувати авторську винагороду. Розмір винагороди встановлюється договорами, а в законі визначаються лише мінімальні ставки.

Етапи реєстрації авторського права: 1. Подання заявки. 2. Розгляд заявки. 3. Внесення до Реєстру відомостей про державну реєстрацію авторського права та видача свідоцтва про реєстрацію.

Реєстрація авторського права в Україні має декларативний, а не правовстановлюючий характер. Вона є корисною правовою презумпцією у випадках судового захисту, але не є умовою чинності прав. Хоча реєстрація авторських прав в Україні не є обов'язковою, її практична цінність очевидна. В умовах цифрової економіки, масового контенту, використання творів у соцмережах, на платформах (YouTube, Spotify тощо) реєстрація твору дозволяє авторам і правовласникам швидше та ефективніше захищати свої інтереси.

Суміжні права – це права виконавців, виробників фонограм і організацій радіо- і телемовлення.

Специфіка суміжних прав:

- вони пов'язані з використанням певних технічних пристроїв (тому вони з'явилися лише в XX сторіччі, із розвитком технічного прогресу – винаходу звуко- і відеозапису, радіо, кіно, телебачення, штучних супутників);
- об'єкти суміжних прав закріплюються на матеріальних носіях (наприклад, наявність запису виконання на магнітних плівках, касетах, видеоплівках);

- здійснювати виконання, можливо повторно, нескінченно, перед практично необмеженою аудиторією і без живої участі самого виконавця.

Норми цивільного права передбачають досить велику кількість договорів, за допомогою яких автор може розпорядитись своїми майновими правами на твір.

Тематика рефератів:

1. Правове регулювання відносин у сфері авторського права і суміжних прав в Україні.
2. Цивільно-правовий захист авторського права і суміжних прав в Україні.
3. Особливості захисту інтелектуальної власності у США.
4. Правове регулювання авторського права в Європейському Союзі.
5. Механізми застосування Директиви ЄС про єдиний цифровий ринок.

Питання для самоконтролю

1. Історія становлення авторського права у світі.
2. Розбудова авторського правового поля в Україні за часів незалежності.
3. Українське законодавство у сфері авторського і суміжних прав.
4. Що таке авторське право? Що охороняє авторське право?
5. Що є об’єктами авторського права?
6. Що не може бути об’єктом авторського права і не підлягає правовій охороні?
7. Хто є суб’єктом авторського права?
8. Які особливості визначення авторства?
9. Що є особистими немайновими правами автора?
10. Що належить до майнових прав автора?
11. Назвіть способи використання твору.
12. У яких випадках допускається вільне використання творів (без дозволу суб’єктів авторського права, безоплатно та без зазначення імені автора і джерела запозичення або із зазначенням імені автора і джерела запозичення)?

13. Як здійснюється державна реєстрація авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір?

14. Що таке авторська винагорода та який порядок її застосування?

15. Охарактеризуйте право слідування.

16. Який строк чинності авторського права?

17. Що таке суміжні права?

18. Що є об'єктами суміжних прав?

19. Хто є суб'єктом суміжних прав?

20. Виділіть важливі аспекти визначення суб'єктів суміжних прав.

21. Розкрийте особливості виникнення і здійснення суміжних прав?

22. У яких випадках допускається вільне використання об'єктів суміжних прав?

23. Який строк чинності суміжних прав?

24. Назвіть ключові відмінності між авторським та суміжними правами.

ТЕСТИ

1. Авторське право – це:

а) сукупність немайнових і майнових прав авторів та їх правонаступників, пов'язані із створенням та використанням творів науки, літератури і мистецтва;

б) особисті немайнові права автора;

в) особисті майнові права суб'єктів авторського права;

г) немає правильної відповіді.

2. Особистими немайновими правами автора є:

а) право вимагати визнання свого авторства шляхом зазначення належним чином імені автора в оригіналі і копіях твору і за будь-якого використання твору, якщо це практично можливо;

б) право забороняти під час будь-якого використання твору згадування свого імені, якщо автор твору бажає залишитися анонімом;

в) право обирати псевдонім, зазначати і вимагати зазначення псевдоніма замість справжнього імені автора в оригіналі і копіях твору і за будь-якого використання твору;

г) всі відповіді вірні.

3. Первинним суб'єктом авторського права є:

а) юридичні особи, до яких перейшли майнові права на твір на підставі правочину або закону;

б) автор твору;

в) фізичні особи, до яких перейшли майнові права на твір на підставі правочину або закону;

г) фізичні та юридичні особи.

4. Твір – це:

а) твір, створений працівником у зв'язку з виконанням обов'язків за трудовим договором (контрактом);

б) оригінальне інтелектуальне творіння автора (співавторів) у сфері науки, літератури, мистецтва тощо, виражене в об'єктивній формі;

в) твір у галузі спорудження будівель, містобудування, садово-паркового мистецтва, ландшафтних утворень у формі креслення, ескізів, моделей, збудованих будівель чи споруд, планів населених пунктів тощо;

г) скульптура, картина, малюнок, гравюра, літографія, твір художнього дизайну (у тому числі сценічного дизайну, накреслення (дизайну) шрифтів) тощо.

5. Об'єктами авторського права є:

а) літературні письмові твори белетристичного, публіцистичного, наукового, технічного або іншого характеру;

б) виступи, лекції, промови, проповіді та інші усні твори;

в) комп'ютерні програми, бази даних;

г) всі відповіді вірні.

Рекомендовані джерела

1. Нормативно-правові акти в сфері інтелектуальної власності та національні стандарти. *Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України*. URL: https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=f282e17e-9c14-4b88-9450-8f7cc12c158e&title=ZakonodavstvoVSferiIntelektualnoiVlasnosti#2

2. Аксютіна А. В., Межевська Л. В., Нестерцова-Собакарь О. В. та ін. Право інтелектуальної власності : підруч. Дніпро : ДДУВС, 2022. 336 с.

3. Дахно І., Алієва-Барановська В. Право інтелектуальної власності: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2024. 550 с.

4. Право інтелектуальної власності : підруч. / О. С. Юнін, К. Р. Резворович, М. П. Юніна та ін. Дніпро : Дніпров. держ. ун-т внутр. справ, 2025. 148 с.

Тема 3. ПРАВОВА ОХОРОНА ЗАСОБІВ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ, ТОВАРІВ І ПОСЛУГ

Перелік питань:

3.1. Загальна характеристика інституту індивідуалізації учасників цивільного обігу.

3.2. Торговельна марка як об'єкт права інтелектуальної власності.

3.3. Комерційне найменування.

3.4. Географічне зазначення походження товару.

Методичні вказівки

Швидкі технологічні зміни у світі зумовлюють постійне зростання попиту на права засобів індивідуалізації товарів і послуг.

До **правових засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг** за законодавством України належать такі об'єкти права інтелектуальної власності:

- комерційне (фірмове) найменування;
- торговельна марка (знак для товарів і послуг);
- географічне зазначення.

Спільною рисою, що поєднує вказані об'єкти і водночас відрізняє їх від інших об'єктів права інтелектуальної власності, є їхнє призначення. Вони індивідуалізують учасників цивільного обороту, товарів і послуг. Комерційне (фірмове) найменування індивідуалізує самого суб'єкта, а торговельні марки та географічні зазначення є засобами індивідуалізації товарів, послуг.

Особливості правового режиму засобів індивідуалізації:

- оскільки комерційні найменування, торговельні марки й географічні зазначення не є результатами творчої діяльності, у відносинах, що виникають з приводу цих об'єктів, немає такого суб'єкта, як творець. Відповідно щодо таких об’єктів не передбачено особистих немайнових прав. Зміст права інтелектуальної власності на засоби індивідуалізації становлять лише майнові права;

- оскільки основна функція цих об’єктів полягає в індивідуалізації певної особи, товару чи послуги, законодавство до певної міри обмежує оборотоздатність майнових прав на них. Право на комерційне найменування може передаватися іншій особі лише разом з цілісним майновим комплексом чи його частиною. Право на торговельну марку може передаватися іншій особі, але за умови, що це не вводитиме в оману споживача. Географічне зазначення взагалі не є об’єктом чиїх-небудь виключних прав, тому право на географічне зазначення не може переходити до іншої особи за договором.

Затверджені **форми заявок на реєстрацію ОПІВ** додаються до Правил складання, подання та проведення експертизи заявки на винахід і заявки на корисну модель, затверджених наказом Міністерства економіки України від 09.09.2024 р. № 23301, Правил складання, подання заявки на торговельну марку, заявки на міжнародну реєстрацію торговельної марки та проведення експертизи заявки на торговельну марку, міжнародної реєстрації торговельної марки з поширенням на Україну, затверджених наказом Міністерства економіки України від 06.08.2024 р. № 19889, Правил складання і подання заявки на промисловий зразок та проведення експертизи заявки на промисловий зразок і міжнародної реєстрації промислового зразка, затверджених наказом Міністерства економіки України від 07.03.2024 р. № 6237.

Система подання електронних заявок може бути використана для подання заявки на винахід (корисну модель) та заявки на торговельну марку, а також подання подальших електронних документів щодо поданих заявок.

Система електронної взаємодії закладу експертизи призначена для автоматизації всього комплексу робіт із електронними документами, якими будуть обмінюватися

суб'єкти відносин, що виникають при здійсненні процедур набуття й підтримання чинності прав інтелектуальної власності.

Система включає такі функції для заявника:

- введення електронних документів у систему;
- реєстрацію документів;
- оперативне збереження документів;
- пошук і перегляд документів.

Для початку роботи із системою необхідно виконати наступні дії:

- Створити на цьому сайті свій обліковий запис.
- Ідентифікуватись у системі.
- Подати заявку на реєстрацію ОПІВ у системі СЕВ ЗЕС, заповнивши необхідні дані.
- Після розгляду заявки (на що потрібен деякий час) Вам надається доступ до функцій, про що надсилається сповіщення електронною поштою.

Електронна заявка на міжнародну реєстрацію торговельної марки (**Madrid e-Filing**) – безпаперовий онлайн-сервіс подання міжнародних заявок на торговельні марки.

Власники торговельних марок з України, зацікавлені в охороні відповідних позначень за кордоном, можуть подавати заявки онлайн за допомогою сервісу електронного подання заявок Мадридської системи Madrid e-Filing system. Сьогодні до сервісу підключено більше 30 відомств з різних країн світу, зокрема й український IP офіс (Україна приєдналася до Madrid e-Filing наприкінці 2021 року).

Використовуючи Madrid e-Filing, заявник може:

- отримати базову інформацію про торговельну марку з національного реєстру IP офісу;

- заповнити заявку на міжнародну реєстрацію ТМ.

Використання системи Madrid e-Filing є безкоштовним за умови сплати збору за кодом № 43300 «За подання заявки на міжнародну реєстрацію торговельної марки».

Слід ознайомитися з переліком товарів і послуг Міжнародної класифікації товарів і послуг для реєстрації знаків. З 1 січня 2025 року Всесвітньою організацією інтелектуальної власності (ВОІВ) була запроваджена нова версія, 2025 року, 12-ї редакції Міжнародної класифікації товарів і послуг для реєстрації

знаків – МКТП (12-2025). Для зручності користувачів при подачі заявок на реєстрацію торговельних марок та під час проведення експертизи заявок на товари і послуги створено відповідну інформаційно-довідкову систему (ІДС) українською мовою.

З 1 січня 2025 року ІДС для МКТП (12-2025) функціонує у вільному доступі та на вебсайті державної системи правової охорони інтелектуальної власності в розділі: "Інформаційні матеріали" – "Довідково-інформаційні матеріали" – "Бази даних та інформаційно-довідкові системи" – ІДС "Міжнародна класифікація товарів і послуг для реєстрації знаків (Ніццька класифікація)".

Також необхідно ознайомитися з розмірами зборів за реєстрацію торговельної марки відповідно до Порядку сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2004 року за № 1716.

Тематика рефератів:

1. Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій – концептуально новий підхід до послуг у сфері інтелектуальної власності.
2. Способи цивільно-правового захисту прав на засоби індивідуалізації.
3. Охорона географічних зазначень відповідно Угоди про асоціацію України з ЄС.
4. Відомі торговельні марки в Україні.
5. Наслідки порушення права інтелектуальної власності на комерційне найменування як об'єкта злочинного посягання.
6. Доменні імена як засоби індивідуалізації в мережі Інтернет.

Питання для самоконтролю

1. Що є об'єктами охорони промислової власності?
2. Які об'єкти права інтелектуальної власності належать до правових засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг?
3. Які риси поєднують правові засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг?

4. Що таке «торговельна марка»?

5. Розкрити нормативно-правове регулювання відносин, пов'язаних із використанням торговельних марок.

6. Які є підстави для відмови в наданні правової охорони знаку для товарів і послуг?

7. Хто може бути суб'єктами права інтелектуальної власності на торговельну марку?

8. Розкрити підстави набуття права інтелектуальної власності на торговельну марку.

9. Які дії є використанням торговельної марки?

10. За яких умов виникає право попереднього користувача на торговельну марку?

11. Який термін чинності майнових прав на торговельну марку?

12. Які є підстави для дострокового припинення чинності майнових прав на торговельну марку?

13. Які є підстави для визнання недійсним свідоцтва па торговельну марку?

14. Що таке комерційне найменування?

15. Хто є суб'єктами прав на комерційне найменування?

16. Коли виникає право інтелектуальної власності на комерційне найменування?

17. Що таке географічне зазначення?

18. Хто є суб'єктами права інтелектуальної власності на географічне зазначення?

19. Які є види зазначення походження товарів згідно діючого законодавства?

20. У чому полягає правова охорона простого зазначення походження товару?

21. Які умови правової охорони географічного зазначення походження товару?

22. Як оформити реєстрацію кваліфікованого зазначення походження товару?

23. Які дії визнаються використанням зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару?

24. Які встановлено підстави для припинення дії реєстрації кваліфікованого зазначення походження товару та права на його використання?

25. Що є порушенням прав на використання зазначення походження товару?

26. В чому полягає практичне значення реєстрації зазначення походження товару?

ТЕСТИ

1. Що з наведеного не належить до засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг?

а) Комерційне (фірмове) найменування;

б) Знак для товарів і послуг (торговельна марка);

в) Зазначення походження товару;

г) Патент на винахід

2. Яким нормативно-правовим актом в Україні регулюються базові питання правової охорони комерційного найменування?

а) Цивільний кодекс України;

б) Податковий кодекс України;

в) Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг»;

г) Закон України «Про авторське право і суміжні права».

3. Який строк дії свідоцтва України на знак для товарів і послуг (торговельну марку)?

а) 5 років;

б) 10 років;

в) 15 років;

г) 20 років.

4. Що є головною функцією засобів індивідуалізації (торговельної марки, найменування)?

а) Захист конфіденційної інформації компанії;

б) Ідентифікація (виокремлення) суб'єктів господарювання, їхніх товарів та послуг серед інших;

в) Встановлення фіксованої ціни на товар;

г) Передача майнових прав іншим особам безкоштовно.

5. Хто може бути суб'єктом права на комерційне найменування?

а) Виключно фізичні особи-підприємці;

б) Виключно юридичні особи;

в) Тільки громадські організації;

г) Суб'єкти господарювання (як юридичні, так і фізичні особи-підприємці).

Рекомендовані джерела

1. Нормативно-правові акти в сфері інтелектуальної власності та національні стандарти. *Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України*. URL: https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=f282e17e-9c14-4b88-9450-8f7cc12c158e&title=ZakonodavstvoVSferiIntelektualnoiVlasnosti#2

2. Аксютіна А. В., Межевська Л. В., Нестерцова-Собакарь О. В. та ін. Право інтелектуальної власності : підруч. Дніпро : ДДУВС, 2022. 336 с.

3. Дахно І., Алієва-Барановська В. Право інтелектуальної власності: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2024. 550 с.

4. Право інтелектуальної власності : підруч. / О. С. Юнін, К. Р. Резворович, М. П. Юніна та ін. Дніпро : Дніпров. держ. ун-т внутр. справ, 2025. 148 с.

5. Право інтелектуальної власності : підруч. / О. С. Юнін, К. Р. Резворович, М. П. Юніна та ін. Дніпро : Дніпров. держ. ун-т внутр. справ, 2025. 148 с.

6. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / В. Д. Гапотій, А. М. Солоненко. – 2-е вид., перероблене і доповнене. – Мелітополь : Видавництво МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2016. 379 с.

7. Білоусов В. М. Особливості правової охорони торговельних марок в Україні. *Цивільне і трудове право. Юридичний вісник*. 2018. № 3 (48). С. 103-108.

8. Подання заявки на об'єкт права інтелектуальної власності (ОПІВ). *Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій*. URL: https://nipo.gov.ua/podaty-zaiavku-na-opiv/

9. Madrid e-Filing. URL: https://nipo.gov.ua/wp-content/uploads/2025/02/MADRID-E-Filing-28032023-web.pdf

10. Форми заявок та приклади заповнення. *Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій*. URL: https://nipo.gov.ua/formy-zaiavok-opv/

11. Міжнародна класифікація товарів і послуг для реєстрації знаків. *Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій*. URL: https://nipo.gov.ua/potochna-redaktsiia-mktp-ua/

12. Нова версія Міжнародної патентної класифікації українською мовою – в інформаційно-довідковій системі. URL: https://nipo.gov.ua/nova-versiia-mpk/

Тема 4. ПРАВОВА ОХОРОНА ОБ'ЄКТІВ ПАТЕНТНОГО ПРАВА

Перелік питань:

4.1. Право інтелектуальної власності на наукове відкриття.

4.2. Право інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок.

4.3. Право промислової власності на компонування інтегральної мікросхеми.

4.4. Право інтелектуальної власності на раціоналізаторську пропозицію.

4.5. Право інтелектуальної власності на сорт рослин, породу тварин.

4.6. Право інтелектуальної власності на комерційну таємницю.

Методичні рекомендації

Патентне право – це система норм, що регулюють майнові та немайнові відносини, які виникають внаслідок створення, використання, оформлення та захисту прав на винахід, корисну модель та промисловий зразок.

Винахідник (автор) – це фізична особа, інтелектуальною працею якого створено винахід, корисну модель, промисловий зразок. Автором на території України можуть бути громадяни України, особи без громадянства, іноземні громадяни.

Співавторство може розглядатися у декількох аспектах: 1) сумісна творча діяльність; 2) режим співавторства; 3) статус осіб.

Патентовласник – особа, що володіє патентом і винятковими правами на використання об'єкту патентного права.

Основною правовою формою охорони є патент. **Патент** – це техніко-юридичний документ, що засвідчує пріоритет авторства, право власності на об'єкти патентного права, засвідчує виключні права і обов'язки для патентовласника. Різновиди патенту:

1) *патент на винахід* – охоронний документ, що видається на підставі результату кваліфікаційної експертизи заявки, діє протягом 20 років; цей строк може бути продовжений в установленому законом порядку щодо винаходу, використання якого потребує спеціальних випробувань та офіційного дозволу;

2) *деклараційний патент на винахід* - різновид патенту, що видається за результатами формальної експертизи заявки на винахід;

3) *патент на корисну модель* – видається за результатами формальної експертизи, діє протягом 11 років (п. 4 ст. 465 ЦКУ);

4) *деклараційний патент на корисну модель* - різновид патенту, що видається за результатами формальної експертизи заявки на корисну модель;

5) *патент на секретні винаходи* – різновид патенту, який видається на винахід, що відноситься до державної таємниці, діє протягом терміну закритої інформації, але не більш 20 років;

6) *патент на секретну корисну модель* видається на корисну модель, що відноситься до державної таємниці, діє не більш 11 років;

7) *патент на промисловий зразок* – видається на промисловий зразок, діє протягом 15 років (п. 5 ст. 465 ЦКУ).

Охоронні документи (патенту), що підтверджують майнові права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель і промисловий зразок, починають діяти після їх державної реєстрації.

Розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності відповідно зі ст.1117 ЦКУ здійснюється на підставі таких договорів:

1) ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності;

2) ліцензійний договір;

3) договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності;

4) договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності;

5) інші договори щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності.

Договір щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності укладається у письмовій формі.

Під **нетрадиційним об'єктом права інтелектуальної власності** слід розуміти результат інтелектуальної (творчої) діяльності, який відповідає умовам правової охорони, але має відмінності від інших (традиційних) об'єктів прав інтелектуальної власності.

До нетрадиційних об'єктів прав інтелектуальної власності пропонується відносити: сорти рослин, породи тварин, топографії інтегральних мікросхем, комерційну таємницю, ноу-хау, наукові відкриття, раціоналізаторські пропозиції, комп'ютерні програми та бази даних, парфумерні вироби та інші об'єкти права інтелектуальної власності, які відповідають наведеному вище визначенню.

Слід акцентувати увагу на тому, що нетрадиційні об'єкти права інтелектуальної власності необхідно відрізняти від комплексних об'єктів, наприклад, інтернет-сайти та дизайни інтер'єру.

Тематика рефератів:

1. Правова охорона промислових зразків: перспективи для українських підприємств на міжнародному ринку.
2. Комерційна таємниця на підприємстві: її формування та захист.
3. Розвиток правової охорони об'єктів права промислової власності у країнах ЄС.
4. Правова охорона сортів рослин в Україні: виклики та перспективи.
5. Міжнародні системи реєстрації та охорони об'єктів промислової власності: переваги та недоліки.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення терміну «наукове відкриття».
2. Які ознаки має наукове відкриття?
3. Які за законодавством України виникають на наукові відкриття права інтелектуальної власності?
4. В чому полягає відмінність між винаходом і корисною моделлю?
5. Які є види винаходів (корисних моделей)?
6. Що таке промисловий зразок?
7. Що може бути об'єктом промислового зразка?
8. Які умови патентоздатності винаходу?
9. Які умови патентоздатності корисної моделі?
10. Зазначити строки дії патенту на винахід, корисну модель та промисловий зразок.
11. Хто має право на одержання патенту на винахід, корисну модель та промисловий зразок?
12. Який порядок отримання деклараційного патенту на винахід та корисну модель?
13. Що таке інтегральна мікросхема та компонування (топографія) інтегральної мікросхеми?
14. Хто має право на одержання свідоцтва на компонування ІМС?
15. Дайте визначення терміну «раціоналізаторська пропозиція».
16. Коли буде раціоналізаторська пропозиція вважатися придатною для набуття права інтелектуальної власності на неї?
17. Як отримати свідоцтво на раціоналізаторську пропозицію?
18. Коли сорт рослин вважатиметься придатним до набуття права інтелектуальної власності на нього?
19. Які встановлено строки чинності виключних майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин, породу тварин?
20. Хто має право на державну реєстрацію та одержання патенту на сорт рослин, породу тварин?
21. Як здійснити державну реєстрацію сорту рослин, породи тварин та одержати патент на них?
22. Що таке комерційна таємниця?

23. Що є майновими правами інтелектуальної власності на комерційну таємницю?

24. Кому належать майнові права інтелектуальної власності на комерційну таємницю?

25. Чим обмежується строк чинності права інтелектуальної власності на комерційну таємницю?

ТЕСТИ

1. Ознаками наукового відкриття є:

а) самостійний об'єкт права інтелектуальної власності;

б) існує в природі об'єктивно, людиною не створюється, а лише нею пізнається;

в) здійснює істотні зрушення науково-технічного прогресу, розвитку людства в цілому;

г) всі відповіді вірні.

2. Єдиним суб'єктом права інтелектуальної власності на наукове відкриття є:

а) його автор;

б) фізична особа;

в) дві особи;

г) кілька осіб.

3. На наукове відкриття:

а) виникають лише особисті немайнові права інтелектуальної власності;

б) не виникають майнові права інтелектуальної власності;

в) правильна відповідь а) і б);

г) немає вірної відповіді.

4. Об'єктом винаходу (корисної моделі) не може бути:

а) продукт (пристрій (машина, обладнання, інструмент тощо); речовина (розчин, суміш, сплав, індивідуальна сполука тощо);

б) процес (спосіб);

в) нове застосування відомого продукту чи процесу.

г) рисунок.

5. Об'єктом промислового зразка може бути:

а) форма;

б) малюнок; розфарбування;

в) їх поєднання, які визначають зовнішній вигляд промислового виробу і призначені для задоволення естетичних та ергономічних потреб;

г) всі відповіді вірні.

Рекомендовані джерела

1. Нормативно-правові акти в сфері інтелектуальної власності та національні стандарти. *Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України*. URL: https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=f282e17e-9c14-4b88-9450-8f7cc12c158e&title=ZakonodavstvoVSferiIntelektualnoiVlasnosti#2

2. Аксютіна А. В., Межевська Л. В., Нестерцова-Собакарь О. В. та ін. Право інтелектуальної власності : підруч. Дніпро : ДДУВС, 2022. 336 с.

3. Дахно І., Алієва-Барановська В. Право інтелектуальної власності: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2024. 550 с.

4. Право інтелектуальної власності : підруч. / О. С. Юнін, К. Р. Резворович, М. П. Юніна та ін. Дніпро : Дніпров. держ. ун-т внутр. справ, 2025. 148 с.

5. Право інтелектуальної власності : підруч. / О. С. Юнін, К. Р. Резворович, М. П. Юніна та ін. Дніпро : Дніпров. держ. ун-т внутр. справ, 2025. 148 с.

6. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / В. Д. Гапотій, А. М. Солоненко. – 2-е вид., перероблене і доповнене. – Мелітополь : Видавництво МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2016. 379 с.

Тема 5. ДОГОВІРНА ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ОБ'ЄКТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Перелік питань:

5.1. Загальна характеристика договорів на розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

5.2. Ліцензійний договір.

5.3. Договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності.

5.4. Договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності.

Методичні вказівки

В сучасних умовах найбільш поширеною формою опосередкування відносин щодо розпорядження майновими правами на об'єкти інтелектуальної власності є договір.

Розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності відповідно зі ст.1117 ЦКУ здійснюється на підставі таких договорів:

1) ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності;

2) ліцензійний договір;

3) договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності;

4) договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності;

5) інші договори щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності.

Відповідно до ч. 2 ст. 1108 ЦКУ ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності може бути оформлена:

- як окремий документ;
- як складова частина ліцензійного договору.

Є три види ліцензій: виключна, одинична і невиключна.

Сторонами ліцензійного договору є ліцензіар і ліцензіат. У ліцензійному договорі мають бути чітко обумовлені права на використання об'єкта, що надаються ліцензіату, та способи такого використання.

До інших договорів щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності належить договір комерційної концесії (франчайзингу).

Тематика рефератів:

1. Основоположні засади договору про передання майнових прав інтелектуальної власності.

2. Договір на створення та використання об’єкта права інтелектуальної власності.

3. Види ліцензій та їх характеристика.

Питання для самоконтролю

1. Які є види договорів на розпорядження майновими правами інтелектуальної власності?

2. В якій формі укладається договір щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності?

3. Хто є учасниками правовідносин у сфері розпорядження майновими правами інтелектуальної власності?

4. На які види поділяються ліцензії на розпорядження майновими правами інтелектуальної власності?

5. Яка мета ліцензійного договору?

6. Які виділяються істотні умови ліцензійного договору?

7. У яких формах може визначатися плата за використання об’єкта права інтелектуальної власності?

8. Охарактеризувати договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності.

9. На які об’єкти не поширюється договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності?

10. Які умови не можуть бути предметом договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності?

11. Розкрити сутність договору про створення за замовленням і використання об’єкта права інтелектуальної власності.

12. Чим відрізняються договір про створення за замовленням і використання об’єкта права інтелектуальної власності та ліцензійний договір?

13. Якими особливостями характеризуються договори про створення за замовленням і використання творів образотворчого мистецтва?

ТЕСТИ

1. Договір щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності укладається:

а) у письмовій формі;

б) в усній формі;

в) у письмовій формі та в усній формі;

г) немає правильної відповіді.

2. Учасниками правовідносин у сфері розпорядження майновими правами інтелектуальної власності є:

а) ліцензіар;

б) ліцензіат.

в) правильна відповідь а) і б);

г) фізична або юридична особа.

3. Ліцензіар – це:

а) особа, якій надається дозвіл на використання об'єкта права інтелектуальної власності;

б) особа, яка видає ліцензію, тобто фізична або юридична особа, якій належить виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності;

в) фізична або юридична особа;

г) всі відповіді вірні.

4. Ліцензіат – це:

а) особа, якій надається дозвіл на використання об'єкта права інтелектуальної власності;

б) немає правильної відповіді;

в) особа, яка видає ліцензію, тобто фізична або юридична особа, якій належить виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності;

г) фізична або юридична особа.

5. На які види поділяються ліцензії на розпорядження майновими правами інтелектуальної власності?:

а) виключну;

б) одиничну;

в) невиключну.

г) всі відповіді вірні.

Рекомендовані джерела

1. Нормативно-правові акти в сфері інтелектуальної власності та національні стандарти. *Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України*. URL: https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=f282e17e-9c14-4b88-9450-8f7cc12c158e&title=ZakonodavstvoVSferiIntelektualnoiVlasnosti#2

2. Аксютіна А. В., Межевська Л. В., Нестерцова-Собакарь О. В. та ін. Право інтелектуальної власності : підруч. Дніпро : ДДУВС, 2022. 336 с.

3. Дахно І., Алієва-Барановська В. Право інтелектуальної власності: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2024. 550 с.

4. Право інтелектуальної власності : підруч. / О. С. Юнін, К. Р. Резворович, М. П. Юніна та ін. Дніпро : Дніпров. держ. ун-т внутр. справ, 2025. 148 с.

5. Право інтелектуальної власності : підруч. / О. С. Юнін, К. Р. Резворович, М. П. Юніна та ін. Дніпро : Дніпров. держ. ун-т внутр. справ, 2025. 148 с.

6. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / В. Д. Гапотій, А. М. Солоненко. – 2-е вид., перероблене і доповнене. – Мелітополь : Видавництво МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2016. 379 с.

7. Дмитренко В. Особливості договору про створення за замовленням і використання об’єкта права інтелектуальної власності. *Цивільне право і процес*. 2020. № 11. С. 24-28. DOI https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.11.03

Тема 6. ОБ’ЄКТИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В СТАТУТНОМУ КАПІТАЛІ ПІДПРИЄМСТВ

Перелік питань:

6.1. Варіація об’єктів власності в статутному капіталі.

6.2. Нормативно-правове регулювання передачі об’єктів інтелектуальної власності в статутний капітал.

Методичні вказівки

Інститут статутного капіталу підприємства є одним з центральних в корпоративному праві. При цьому для розвитку принципу свободи підприємницької діяльності на рівні законодавства передбачена варіація об’єктів власності, переважно для учасників і засновників при формуванні вкладів останніх. Серед таких об’єктів – об’єкти права інтелектуальної власності.

Законодавство у сфері інтелектуальної власності передбачає чітке розмежування двох категорій прав інтелектуальної власності немайнові та майнові права (ст. 423, 424 ЦКУ). Немайнові права за своєю природою є як правило невідчужувані, з огляду на це вони не можуть бути оцінені і внесені до статутного капіталу товариства. На відміну від майнових прав, що виступають предметом численних правочинів. Загальний перелік майнових прав інтелектуальної власності міститься в ст. 424 ЦК України, а саме: право на використання об'єкту права інтелектуальної власності; виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності; виключне право перешкоджати неправомірному використанню об'єкта права інтелектуальної власності, в тому числі забороняти таке використання; інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом. Таким чином, майнові права можуть бути вкладом до статутного капіталу, це прямо передбачено ч. 3 ст. 424 ЦК України, згідно якої майнові права інтелектуальної власності можуть бути вкладом до статутного капіталу юридичної особи, предметом договору застави та інших зобов'язань, а також використовуватися в інших цивільних відносинах.

Внесення прав інтелектуальної власності до статутного капіталу повинно здійснюватися з урахуванням кінцевої мети внесення специфіки об'єкту, оборотоздатності прав на нього, вартості прав на конкретний об'єкт, його особливостей правової охорони яка залежить від природи створення об'єкту, та має враховуватися учасниками при його оцінці.

Під час внесення майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу обов'язково потрібно провести оцінку таких прав, тому, що факт створення підприємства будь-якої господарської форми власності має на увазі обов'язкове вкладення конкретної грошової суми.

Внесення об'єкта права інтелектуальної власності на початковому етапі створення товариства певною мірою є проблемним та недоцільним. Це пояснюється тим, що національне законодавство не містить вимог щодо мінімального розміру статутного капіталу. Таким чином, для введення в цивільний оборот товариства достатньо певної умовної грошової

суми 100 або 1000 гривень. Передача прав інтелектуальної власності доцільна у разі необхідності збільшення статутного капіталу, або ж з метою зміни структури часток і прав учасників. Саме такі варіанти переважно розглядаються у процесі господарської діяльності.

Тематика рефератів:

1. Оцінка майнових прав інтелектуальної власності, що вносяться до статутного капіталу господарського товариства.
2. Правові засади внесення майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу господарського товариства.
3. Позитивні і негативні наслідки внесення інтелектуальних прав до статутного капіталу товариства.

Питання для самоконтролю

1. Які об'єкти права промислової власності можуть бути вкладом в статутний капітал підприємства?
2. В яких випадках доречно включати інтелектуальні активи до статутного капіталу?
3. Які переваги внесення нематеріальних активів до статутного капіталу підприємства?
4. Яким умовам мають відповідати при передачі як внесок до статутного капіталу права на об'єкти промислової власності?
5. Які встановлені обмеження для формування статутного капіталу окремих видів юридичних осіб з огляду на вид і предмет їх господарювання?
6. Які є основні способи внесення майнових прав промислової власності до статутного капіталу товариства?
7. Який механізм внесення об'єктів інтелектуальної власності до статутного капіталу підприємства?
8. Як здійснюється оцінка майнових прав інтелектуальної власності, що вносяться до статутного капіталу господарського товариства?
9. На якому етапі доцільно вносити майнові права інтелектуальної власності до статутного капіталу господарського товариства?

10. Яка процедура внесення майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу господарського товариства та оформлення внесення таких нематеріальних активів?

ТЕСТИ

1. Серед прав на об'єкти промислової власності внеском до статутного капіталу господарського товариства можуть бути майнові права на:

а) винаходи, корисні моделі, промислові зразки;

б) торговельні марки, сорти рослин, породи тварин;

в) компонування напівпровідникового виробу, комерційна таємниця (за умови збереження її секретності та можливості грошової оцінки);

г) всі відповіді вірні.

2. До нематеріальних об'єктів не відносять:

а) літературні і художні твори, комп'ютерні програми, компіляції даних (бази даних);

б) виконання, фонограми, відеограми, передачі (програми) організацій мовлення; наукові відкриття, винаходи, корисні моделі, промислові зразки, компонування (топографії) інтегральних мікросхем;

в) будівлі, споруди, транспортні засоби;

г) раціоналізаторські пропозиції, сорти рослин, породи тваринних, комерційні (фірмові) найменування, торгові марки (знаки для товарів і послуг), географічні вказівки, комерційні таємниці.

3. Основними способами внесення майнових прав промислової власності до статутного капіталу господарського товариства є:

а) через повне відчуження майнових прав юридичній особі;

б) через передачу права користування такими правами на певний строк;

в) правильна відповідь а) і б);

г) немає вірної відповіді.

4. Чинне законодавство України передбачає формування статутного капіталу підприємств за рахунок нематеріальних активів:

а) банки, кредитні спілки;

б) лізингові компанії, страхові компанії;

в) інвестиційні фонди;

г) АТ, ТОВ, ТДВ.

5. Яким умовам мають відповідати при передачі як внесок до статутного капіталу права на об'єкти промислової власності?

а) виключності, корисності;

б) всі відповіді вірні;

в) можливості грошової оцінки; інвестиційної привабливості;

г) відчужуваності.

Рекомендовані джерела

1. Нормативно-правові акти в сфері інтелектуальної власності та національні стандарти. *Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України*. URL: https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=f282e17e-9c14-4b88-9450-8f7cc12c158e&title=ZakonodavstvoVSferiIntelektualnoiVlasnosti#2

2. Аксютіна А. В., Межевська Л. В., Нестерцова-Собакарь О. В. та ін. Право інтелектуальної власності : підруч. Дніпро : ДДУВС, 2022. 336 с.

3. Дахно І., Алієва-Барановська В. Право інтелектуальної власності: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2024. 550 с.

4. Право інтелектуальної власності : підруч. / О. С. Юнін, К. Р. Резворович, М. П. Юніна та ін. Дніпро : Дніпров. держ. ун-т внутр. справ, 2025. 148 с.

5. Право інтелектуальної власності : підруч. / О. С. Юнін, К. Р. Резворович, М. П. Юніна та ін. Дніпро : Дніпров. держ. ун-т внутр. справ, 2025. 148 с.

6. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / В. Д. Гапотій, А. М. Солоненко. – 2-е вид., перероблене і доповнене. –

Мелітополь : Видавництво МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2016. 379 с.

7. Оверковський К. Правові аспекти внесення прав промислової власності до статутного капіталу товариства. *Підприємництво, господарництво і право*. 2018. № 6. С. 102-109. URL: http://pgpjournal.kiev.ua/archive/2018/6/19.pdf

8. Кривошеїна І. В Особливості внесення майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу. *Право і суспільство*. 2020. № 2. С. 189-194.

Тема 7. УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ НАУКОВИХ ПРОЄКТІВ

Перелік питань:

7.1. Класифікація ризиків наукових проєктів.

7.2. Виявлення, аналіз і оцінка ризику в проєкті.

7.3. Планування і створення резервів на випадок непередбачених обставин.

Методичні вказівки

Науковий (науково-технічний) проект – комплекс заходів, пов'язаних із забезпеченням виконання та безпосереднім проведенням наукових досліджень та (або) науково-технічних розробок з метою досягнення конкретного наукового або науково-технічного (прикладного) результату.

Головні особливості наукового проєкту:

- Чітка мета та завдання: фокусується на конкретній гіпотезі чи проблемі.
- Науковий метод: дослідження спирається на перевірені методології та достовірні дані.
- Обмежені ресурси та час: має заздалегідь визначені терміни виконання, бюджет та команду.
- Конкретний результат: завершується створенням нового продукту, технології, публікацією, патентом чи новим знанням.

Залежно від цілей, проєкти поділяються на:

1. **Фундаментальні дослідження:** спрямовані на отримання нових знань про закономірності природи, суспільства та мислення.

2. **Прикладні дослідження:** розв'язують практичні завдання для задоволення конкретних потреб (наприклад, у медицині, інженерії, екології).

3. **Науково-технічні (розробки):** націлені на створення нових матеріалів, пристроїв, систем чи послуг на базі існуючих знань.

Проєктні ризики – це сукупність ризиків, що загрожують реалізації проєкту чи можуть знизити його ефективність (комерційну, економічну, бюджетну, соціальну, екологічну тощо).

Невизначеність у проєкті може бути спричинена неспроможністю:

– визначити цілі проєкту;

– зрозуміти, хто є зацікавленими особами цього проєкту;

– призначити кваліфікованих фахівців, які підтримуються керівником, в команду проєкту;

– точно оцінити витрати;

– визначити точно кінцевих користувачів результатів проєкту;

– забезпечити сприятливі умови роботи команді проєкту;

– зв'язати всіх людей, залучених у проєкт.

Ризик – це не обов'язково погано. Це загальна властивість усіх проєктів. Будь-який проєкт має деяку міру невизначеності через початкові обмеження і мінливе оточення, в якому він виконується.

Ймовірність ризику – це міра можливості того, що наслідок (дія) ризику дійсно буде мати місце.

Загроза ризику – міра серйозності негативних наслідків, рівень збитків або оцінка потенційних можливостей, пов'язаних з ризиком.

Є кілька видів випадків, що містять ризик для проєкту:

1. Випадки, що можуть статися.

2. Випадки, що матимуть великі наслідки, якщо вони відбудуться.

3. Випадки поза контролем.

4. Випадки, про які відомо дуже мало.

Ризик у наукових проєктах може бути поділений на кілька категорій. Розрізняють фінансовий, технічний, організаційний ризик.

Управління ризиками дозволяє виявляти потенційні проблеми та вживати заходів для їх мінімізації, що сприяє досягненню цілей проєкту. Для ефективного зниження ризиків у наукових проєктах розроблені різноманітні методи та стратегії, що можуть бути класифіковані на кілька категорій.

Ефективне управління ризиками будується на певних принципах, дотримання яких дозволяє мінімізувати негативні наслідки ризиків та забезпечити успішну реалізацію проєкту.

Тематика рефератів:

1. Управління ризиками проєктів в кризових умовах.
2. Принципи управління проєктними ризиками.
3. Аналіз ризиків у наукових проєктах: основні категорії та їхній вплив на результати дослідження.
4. Методи зниження фінансових ризиків у наукових проєктах: найкращі практики та рекомендації.
5. Технічні ризики в наукових проєктах: причини виникнення та способи їх уникнення.
6. Організаційні ризики у наукових дослідженнях: вплив комунікації на ефективність проєкту.

Питання для самоконтролю

1. Що розуміють під поняттями «проєкт» і «науковий проєкт»?
2. За якими ознаками класифікують внутрішні ризики?
3. Як класифікують ризики, спричинені впливом факторів макросередовища?
4. Як класифікують ризики, викликані впливом факторів мікросередовища?
5. Які є види суб'єктивних ризиків інноваційного процесу?
6. Які ключові принципи управління проєктними ризиками є найважливішими для забезпечення успішної реалізації наукового проєкту?

7. Що є основними складовими процесу управління ризиком?

8. Як здійснюється виявлення джерел ризику?

9. Яка може бути відповідь на виявлений і оцінений ризик?

10. В чому полягає планування витрат у надзвичайних обставинах?

11. Від чого залежить величина і кількість резервів на випадок непередбачених обставин?

12. На які цілі виділяються кошторисні резерви?

13. Для чого призначений фонд резерву керування?

14. Як може вплинути управління ризиками на якість результатів наукового проєкту?

ТЕСТИ

1. Яка з наведених характеристик найкраще описує ризик у науковому проєкті:

а) витрати на проєкт;

б) ймовірність виникнення негативних подій;

в) планування термінів виконання;

г) управління якістю.

2. Що таке невизначеність у контексті наукового проєкту:

а) відсутність повної інформації про події;

б) невміння аналізувати дані;

в) відсутність плану;

г) неправильне використання ресурсів.

3. Який із наведених ризиків є фінансовим:

а) відсутність необхідних технологій;

б) перевищення бюджету проєкту;

в) проблеми в команді проєкту;

г) виникнення правових проблем.

4. Якою є мета управління ризиками в наукових проєктах:

а) зменшити витрати;

б) підвищити якість продукту;

в) знизити ймовірність негативних наслідків;

г) прискорити процес реалізації проєкту.

5. Що містить у собі план управління ризиками:

а) тільки бюджет проєкту;
б) стратегії реагування на ризики та їх оцінку;
в) опис проєкту;
г) тільки терміни виконання.

Рекомендовані джерела

1. Управління науковими проєктами : навч. посіб. / кол. авт. Дніпро : Дніпров. держ. ун-т внутр. справ, 2024. 124 с.

2. Проектний менеджмент: управління ризиками та змінами в процесах прийняття управлінських рішень : монографія / О. Б. Данченко, В. О. Занора. – Черкаси : ПП Чабаненко Ю.А., 2019. 278 с.

3. Яковенко О. І. Управління проектами та ризиками : Навчальний посібник. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2019. 196 с.

4. Котвицька, Н., & Ліпінський, Є. (2026). Стратегічне управління ризиками інноваційних проєктів в умовах невизначеності. *Академічні візії*, (51). URL: https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/2805

5. Могильна Л. М., Воробйов І. О. Управління ризиками інноваційно-інвестиційних проєктів підприємства. *Економіка та суспільство*. 2024. № 66. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-130

6. Дьяченко Я. Я. Удосконалення системи управління ризиками інвестиційних проектів. Наукові праці НДФІ. 2018. № 4 (85). С. 17-29. URL: https://npndfi.org.ua/docs/NP_18_04_017_uk.pdf

7. Проектний менеджмент: управління ризиками та змінами в процесах прийняття управлінських рішень : монографія / О. Б. Данченко, В. О. Занора. – Черкаси : ПП Чабаненко Ю. А., 2019. – 278 с. URL: https://er.chdtu.edu.ua/bitstream/ChSTU/1235/1/Монографія_Данченко_Занора.pdf

8. Управління науковими проєктами : навч. посіб. / кол. авт. Дніпро : Дніпров. держ. ун-т внутр. справ, 2024. 124 с. URL: https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/15921/1/Макет_УНП_навч_посіб%20_відред_авт.pdf

9. Виконані проєкти. *Національний фонд досліджень України*. URL: https://nrfu.org.ua/information-resources/reporting/accomplished-projects/

10. Національний фонд досліджень України оголошує конкурс «Індивідуальні наукові проєкти 2027-2028». Published by ІМВ НАНУ on 30 Березня, 2026. URL: https://imv.org.ua/2026/03/30/natsionalnyi-fond-doslidzhen-ukrain-3/

Вимоги до виконання індивідуальних завдань самостійної роботи

До самостійної роботи здобувача освіти включається, зокрема, виконання індивідуальних завдань, підготовка рефератів, виступи на наукових заходах тощо.

Метою виконання **індивідуальних завдань** самостійної роботи є засвоєння здобувачами основ змісту правових категорій у сфері права інтелектуальної власності, що створює підґрунтя для подальшого розширення і поглиблення світогляду, формування та розвитку системи необхідних знань для здійснення дослідницької та викладацької діяльності у сфері права інтелектуальної власності.

Перед виконанням кожного індивідуального завдання здобувач повинен опрацювати теоретичний матеріал відповідної теми: вивчити рекомендовану літературу, навчальні посібники, лекційний матеріал. Здобувачі можуть обрати самостійно варіанти індивідуальних завдань (ІНДЗ), які складаються з теоретичної та практичної частини.

Індивідуальні завдання самостійної роботи виконуються на аркушах білого паперу формату А4, які скріплюються та підписуються здобувачем за встановленою формою.

Обсяг індивідуального завдання самостійної роботи має бути не більше 15 сторінок машинописного тексту (інтервал 1,5).

При написанні індивідуального завдання самостійної роботи має бути використано не менше 10 літературних джерел, на які за текстом мають бути посилання.

Написання та оформлення **реферату** відповідно до визначених вимог передбачає розроблення слайдів, виконаних у програмі Microsoft PowerPoint.

Робота здобувача над рефератом складається із наступних етапів:

– вибір теми;

– складання бібліографії (літературних джерел за вибраною темою);

– вивчення літературних джерел і складання плану реферату;

– написання тексту реферату;

– підготовка слайдів у програмі Microsoft PowerPoint;

– подання роботи на перевірку викладачеві;

– захист завдання.

Реферат повинен мати наступну структуру: титульний аркуш, план; вступ; виклад основного змісту теми; висновки; список використаної літератури.

Оформлення реферату. Текст реферату повинен бути набраний на комп'ютері з одного боку аркуша формату А4, шрифт Times New Roman, розмір 14 пунктів, поля: верхнє, нижнє, праве – 20 мм, ліве – 30 мм. Обсяг реферату становить 10–15 сторінок через 1,5 інтервалу. Закреслення, виправлення, скорочення слів (крім загальноприйнятих) не допускається. Титульна сторінка оформляється за зразком (додаток А). Нумерація сторінок починається з титульної, але цифра 1 на ній не ставиться (нумерація розпочинається із номера 3 на сторінці Вступ). Сторінки нумеруються у правому верхньому куті аркуша. Обов'язкова нумерація таблиць і рисунків, яка може бути наскрізною. Наведені у тексті цитати або статистичні дані з економічної літератури повинні супроводжуватися відповідними посиланнями на джерела, з яких вони взяті та оформлені у такому вигляді: [5, с. 21], де 5 – номер джерела за списком використаної літератури, сторінка 21.

Список використаної літератури наводиться в кінці реферату (не менше 10 літературних джерел наукового характеру, виданих за останні 5 років), яка розташована в алфавітному порядку за прізвищем автора (або при відсутності автора за назвою), з наведенням повної назви праці (або статті та назви журналу), видавництва, року видання і загальної кількості сторінок з кожного літературного джерела.

Реферат зброшуровується у папку.

Слайди розробляються і виконуються у програмі Microsoft PowerPoint, кількість яких залежить від теми, але повинна складати не менше ніж 10, уключаючи вступ та висновки. Потреба в електронних презентаціях зумовлена можливістю ознайомити з унікальними інформаційними матеріалами (графіками, таблицями, рисунками, схемами), необхідністю їх систематизації і структурного поділу, візуалізацією досліджених явищ, процесів, взаємозв'язків між

об'єктами. Використання електронних презентацій дає змогу підвищити інформативність і ефективність повідомлення, адже одночасно задіяні зоровий і слуховий канали сприйняття. У цілому головне завдання презентації – поглиблення сприйняття інформації учасниками навчального або наукового заходу.

Під час оцінювання індивідуальної роботи враховується:

1) самостійність, креативність (аналітичний підхід, генерація ідей, новизна постановки проблеми), аргументованість;

2) доступність, репрезентативність та верифікованість отриманих даних і результатів;

3) використання першоджерел, системність, достовірність викладеного матеріалу, стилістика (загальна грамотність, легкість сприйняття текстів та матеріалу;

4) логічність викладу, посилання на використану літературу і джерела.

ВАРІАНТИ ІНДЗ

Варіант № 1

Теоретичне завдання.

1. Об’єкти права промислової власності, їх види.

2. Захист майнових прав автора ОІВ.

Практичне завдання.

Аналіз ризиків у науковому проєкті. 1. Виберіть конкретний науковий проєкт (можна взяти приклад з власного навчання або запропонувати тему). 2. Ідентифікуйте та опишіть можливі ризики (фінансові, технічні, організаційні, юридичні), що можуть вплинути на реалізацію цього проєкту. 3. Пропишіть, які заходи можна вжити для зниження цих ризиків.

Варіант № 2

Теоретичне завдання.

1. Поняття і ознаки результату творчої діяльності як об’єкта правової охорони.

2. Патентовласники, їх права та обов’язки.

Практичне завдання.

Загальні положення про об’єкти інтелектуальної власності. 1. Знайдіть у Конституції України положення, що

складають правові засади функціонування інтелектуальної власності в Україні. 2. Схематично зобразіть чинну в Україні систему охорони об'єктів інтелектуальної власності. 3. Схематично прокласифікуйте засоби правової охорони інтелектуальної власності.

Варіант № 3

Теоретичне завдання.

1. Поняття інтелектуальної власності, її завдання та функції.

2. Суб'єкти авторського права.

Практичне завдання.

Дослідження управлінських стратегій. 1. Виберіть три наукові проєкти, які мали успішне або невдале завершення. 2. Проаналізуйте управлінські стратегії, що були застосовані в кожному проєкті, та оцініть, які з них сприяли зниженню ризиків, а які – навпаки, призвели до їх виникнення.

Варіант № 4

Теоретичне завдання.

1. Особливості патентування ОІВ за кордоном.

2. Торговельні марки та їх правова охорона.

Практичне завдання.

Охорона об'єктів авторського права і суміжних прав. 1. Схематично зобразіть види співавторства, проілюструйте різницю між співавторством і співробітництвом. 2. Наведіть приклади об'єктів авторського права та пов'язаних із ними об'єктів суміжних прав. 3. Визначте, як здійснювалась охорона суміжних прав до проголошення незалежності України.

Варіант № 5

Теоретичне завдання.

1. Державна система охорони інтелектуальної власності.

2. Особисті немайнові права автора.

Практичне завдання.

Договори на створення і використання об'єктів інтелектуальної власності. 1. Охарактеризуйте процедуру

внесення прав на ОІВ до статутного капіталу господарського товариства.

Варіант № 6

Теоретичне завдання.

1. Охорона прав на сорти рослин і породи тварин.

2. Способи захисту особистих немайнових прав автора ОІВ.

Практичне завдання.

Охорона об'єктів промислової власності. 1. Охарактеризуйте патентування винаходів як адміністративну процедуру. 2. Схематично зобразіть етапи оформлення прав на промисловий зразок.

Варіант № 7

Теоретичне завдання.

1. Сучасний стан законодавства України про охорону інтелектуальної власності.

2. Майнові права автора.

Практичне завдання.

ТОВ «Профіт» звернулося до суду з позовом до КП «ІТ-центр» про визнання недійсним договору про надання послуг від 18.09.2025 р. № 446 в частині надання виключного права на використання комп'ютерної програми та заборону вчиняти дії, що порушують авторське право.

Позов мотивовано тим, що 18.09.2025 р. ТОВ та КП укладено Договір, предметом якого є надання дозволу на використання (ліцензії) програмного забезпечення - «ЕК-1», що передбачає: постачання ліцензійного програмного забезпечення (далі - Твір); розгортання та налаштування Твору; тестову експлуатацію та випробовування Твору.

01.10.2025 р. сторонами укладено додаткову угоду № 1, в якій змінено предмет Договору шляхом заміни комп'ютерної програми «ЕК-1» на комп`ютерну програму «ЕК-2». Відповідно до Договору виключне право дозволяти використання Твору визнано за ліцензіаром та належить ТОВ і не може бути реалізованим без надання окремого дозволу. Однак в порушення умов Договору КП видало Твір за власний та надало право на

використання Твору іншим особам, про що свідчить відповідний документ.

У зв'язку з цим, ТОВ «Профіт» просить визнати Договір недійсним в частині надання виключного права на використання комп'ютерної програми та заборонити відповідачеві вчиняти дії, що порушують авторське право.

Що слід розуміти під виключним правом на використання комп'ютерної програми? Чи мало місце в даному випадку порушення авторських прав? Чи ефективним є обраний ТОВ спосіб захисту і чи спрямований він на дійсне відновлення його законних прав та інтересів?

Варіант № 8

Теоретичне завдання.

1. Нетрадиційні об'єкти права промислової власності.
2. Правовий захист авторського права і суміжних прав.

Практичне завдання.

Загальні положення про об'єкти інтелектуальної власності. 1. Зазначте основні напрями адаптації законодавства України у сфері охорони інтелектуальної власності до законодавства ЄС. 2. Проаналізуйте недоліки національного механізму охорони інтелектуальної власності.

Варіант № 9

Теоретичне завдання.

1. Невикористання запатентованого об'єкта та його правові наслідки.
2. Авторські договори.

Практичне завдання.

Охорона об'єктів авторського права і суміжних прав. 1. Висловіть свою думку, наскільки відповідає законодавство України положенням ст. 18 Бернської конвенції 2. Розкрийте суть поняття системи міжнародної охорони авторських прав.

Варіант № 10

Теоретичне завдання.

1. Об'єкти права промислової власності, їх види.
2. Секрети виробництва та їх правова охорона.

Практичне завдання.

25.10.2025 р. молодий науковець В. надіслав до редакції наукового часопису «Економіка» авторський рукопис своєї статті. 30.10.2025 р. В. отримав відповідь від редакції про прийняття його статті до друку та необхідність внесення ним відповідної плати за публікацію. Через деякий час часопис «Економіка» разом зі статтею В. вийшов друком. Однак, ознайомившись з текстом статті, В. помітив, що текст його статті зазнав суттєвих змін. Зокрема, була змінена назва, повністю перероблено зміст її основних положень і формулювання висновків. У відповідь на це, В. звернувся до редакції часопису з вимогою опублікувати статтю у первинному варіанті із спростуванням некоректного змісту. Проте в редакції відмовилися від публікації і спростування, посилаючись на те, що внесені правки просто адаптували статтю до вимог часопису. Окрім того, на думку редакції, В. сам надав їм виключне право на переробку статті. Так, надіславши і оплативши публікацію статті, він автоматично погодився з умовами публікації. А оскільки однією з редакційних вимог часопису є право редагувати отримані рукописи, то вимоги В. безпідставні.

Чи є наукова стаття об’єктом авторського права? Що слід розуміти під поняттям «переробка твору»? Чи мало місце в даному випадку порушення авторських прав? Визначте способи захисту прав авторів наукових статей? Який спосіб захисту слід обрати науковцю?

Контрольні питання, що виносяться на підсумковий контроль

1. Основні нормативно-правові акти України з регулювання питань у сфері інтелектуальної власності.
2. Основні напрями адаптації законодавства України у сфері охорони інтелектуальної власності до законодавства ЄС.
3. Поняття права інтелектуальної власності.
4. Предмет і метод охорони права інтелектуальної власності.
5. Принципи права інтелектуальної власності.
6. Система права інтелектуальної власності.
7. Розвиток законодавства про авторське право і суміжні права.
8. Авторське право: зміст, суб'єкти, об'єкти, охорона. Виникнення і здійснення авторського права. Презумпція авторства.
9. Суміжні права: об'єкти, зміст, суб'єкти. Виникнення і здійснення суміжних прав.
10. Захист авторського права і суміжних прав.
11. Загальна характеристика інституту індивідуалізації учасників цивільного обігу.
12. Торгівельна марка як об'єкт права інтелектуальної власності.
13. Комерційне найменування.
14. Географічне зазначення походження товару.
15. Право інтелектуальної власності на наукове відкриття.
16. Право інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок.
17. Право промислової власності на компонування інтегральної мікросхеми.
18. Право інтелектуальної власності на раціоналізаторську пропозицію.
19. Право інтелектуальної власності на сорт рослин, породу тварин.
20. Право інтелектуальної власності на комерційну таємницю.

21. Загальна характеристика договорів на розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

22. Ліцензійний договір.

23. Договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності.

24. Договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності.

25. Варіація об'єктів власності в статутному капіталі.

26. Нормативно-правове регулювання передачі об'єктів інтелектуальної власності в статутний капітал.

27. Поняття наукового проєкту, його головні особливості та класифікація.

28. Класифікація ризиків наукових проєктів.

29. Виявлення, аналіз і оцінка ризику в проєкті.

30. Планування і створення резервів на випадок непередбачених обставин.

Ключі для тестів

Тема	Тест				
	1	2	3	4	5
Тема 1	а	в	г	а	в
Тема 2	а	г	б	б	г
Тема 3	г	а	б	б	г
Тема 4	г	а	в	г	г
Тема 5	а	в	б	а	г
Тема 6	г	в	в	г	б
Тема 7	б	а	б	в	б

Нормативно-правові акти в сфері інтелектуальної власності

1. Конституція України

2. Кодекси України

- Цивільний кодекс України
- Кодекс України про адміністративні правопорушення (витяг)
- Кримінальний кодекс України (витяг)

3. Закони України

- Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав
- Про охорону прав на винаходи і корисні моделі
- Про охорону прав на промислові зразки
- Про охорону прав на знаки для товарів і послуг
- Про правову охорону географічних зазначень
- Про охорону прав на компонування напівпровідникових виробів
- Про авторське право і суміжні права
- Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту прав інтелектуальної власності
- Про правову охорону географічних зазначень
- Про охорону прав на компонування напівпровідникових виробів

4. Постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України

- Питання Міністерства економічного розвитку і торгівлі
- Про утворення Державної патентної бібліотеки
- Про затвердження Національного стандарту N 4 "Оцінка майнових прав інтелектуальної власності"
- Декрет Кабінету Міністрів України “Про державне мито”
- Про утворення Ради з питань інтелектуальної власності
- Про затвердження Порядку захисту особистих немайнових прав автора, твір якого став суспільним надбанням, у разі відсутності спадкоємців

- Про затвердження Порядку набуття та втрати статусу сирітських творів, фонограм, відеограм та зафіксованих у них виконань, умов їх дозволеного використання та ведення реєстру

5. Міжнародні договори та угоди в сфері інтелектуальної власності

- Сінгапурський договір про право з торговельних марок
- Конвенція про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності
- Всесвітня конвенція про авторське право
- Паризька конвенція про охорону промислової власності
- Договір про патентну кооперацію
- Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків
- Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів
- Міжнародна конвенція з охорони нових сортів рослин
- Договір про закони щодо товарних знаків
- Будапештський договір про міжнародне визнання депонування мікроорганізмів з метою патентної процедури
- Найробський договір про охорону Олімпійського символу
- Протокол до Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків
- Ніццька угода про Міжнародну класифікацію товарів і послуг для реєстрації знаків
- Конвенція про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їхніх фонограм
- Договір ВОІВ про авторське право
- Договір ВОІВ про виконання і фонограми
- Міжнародна конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення
- Гаазька угода про міжнародну реєстрацію промислових зразків
- Договір про патентне право
- Страсбурзька угода про Міжнародну патентну класифікацію
- Локарнська угода про заснування Міжнародної класифікації промислових зразків

- Віденська угода про заснування Міжнародної класифікації зображувальних елементів знаків
- Марракеський договір про полегшення доступу сліпих, осіб з порушеннями зору або іншими обмеженнями з причин інвалідності сприймати друковану інформацію до опублікованих творів
- Угода про співробітництво між Кабінетом Міністрів України і Всесвітньою організацією інтелектуальної власності
- Угода про співробітництво у сфері інтелектуальної власності між Кабінетом Міністрів України і Урядом Китайської Народної Республіки
- Угода між Кабінетом Міністрів України та Виконавчою Владою Грузії про співробітництво у сфері охорони промислової власності
- Угода між Україною та Грузією про взаємну правову охорону географічних зазначень для вин, спиртних напоїв та мінеральних вод
- Угода між Урядом України та Урядом Республіки Бєларусь про співробітництво в сфері охорони промислової власності
- Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Молдова про співробітництво в галузі охорони промислової власності
- Угода між Кабінетом Міністрів України і Урядом Азербайджанської Республіки про співробітництво в області охорони промислової власності
- Угода між Кабінетом Міністрів України і Урядом Азербайджанської Республіки про співробітництво у сфері охорони авторського права і суміжних прав
- Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Узбекистан про співробітництво у сфері охорони прав інтелектуальної власності

6. Відомчі нормативно-правові акти

- Порядок державної реєстрації авторського права і договорів, які стосуються майнових прав на твір
- Регламент Апеляційної палати Національного органу інтелектуальної власності

- Положення про Комісію з надання дозволу на використання в торговельній марці офіційної назви та міжнародного літерного коду держави Україна та/або на включення до зображення торговельної марки імітації малого Державного Герба України
- Положення про представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених) та внесення змін до положень з питань атестації та ведення державного реєстру представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених)
- Правила складання і подання заявки на промисловий зразок та проведення експертизи заявки на промисловий зразок і міжнародної реєстрації промислового зразка
- Правила складання, подання заявки на торговельну марку, заявки на міжнародну реєстрацію торговельної марки та проведення експертизи заявки на торговельну марку, міжнародної реєстрації торговельної марки з поширенням на Україну
- Правила складання, подання та проведення експертизи заявки на реєстрацію географічного зазначення
- Правила складання, подання та проведення експертизи заявки на винахід і заявки на корисну модель
- Правила складання, подання та проведення експертизи заявки на реєстрацію компонування напівпровідникового виробу
- Порядок розгляду клопотання про додаткову охорону прав на винахід
- Про затвердження Порядку формування та ведення національного переліку вебсайтів, що викликають занепокоєння щодо дотримання прав інтелектуальної власності
- Порядок ведення Державного реєстру України географічних зазначень

Національні стандарти в галузі промислової власності

У 1997 році в Україні започатковано систему державних стандартів у галузі промислової власності та з 1 січня 1998 року наказом Держстандарту України від 6 червня 1997 року № 327 введено в дію такі стандарти:

- ДСТУ 3574-97 Патентний формуляр. Основні положення. Порядок складання та оформлення
- ДСТУ 3575-97 Патентні дослідження. Основні положення та порядок проведення

Вимоги цих стандартів є обов’язковими для суб’єктів господарської діяльності, що діють на території України, діяльність яких повністю або частково фінансується з державного бюджету. Для всіх інших суб'єктів господарської діяльності вимоги стандартів мають рекомендаційний характер.

Додаток А

Зразок оформлення титульного аркуша індивідуального навчально-дослідного завдання

Національна академія аграрних наук України

Інститут тваринництва

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

з дисципліни «**Інтелектуальна власність та управління науковими проєктами**»

ВАРІАНТ № _____

Виконав (ла): аспірант(ка) __ року навчання

_____

(Прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник _____

(Прізвище, ім'я, по батькові)

Харків – 2026

ЗМІСТ

ВСТУП 4
Тема 1. Загальні засади права інтелектуальної власності **……...**6
Тема 2. Авторське право та суміжні права …….……12
Тема 3. Правова охорона засобів індивідуалізації суб'єктів господарювання, товарів і послуг …….....17
Тема 4. Правова охорона об'єктів патентного права …….....24
Тема 5. Договірна форма реалізації права на об'єкт інтелектуальної власності.....29
Тема 6. Об'єкти інтелектуальної власності в статутному капіталі підприємств ……..…..33
Тема 7. Управління ризиками наукових проєктів ……..…38
Вимоги до виконання індивідуальних завдань самостійної роботи ……..44
Контрольні питання, що виносяться на підсумковий контроль…….....……51
Ключі для тестів……..52
Нормативно-правові акти в сфері інтелектуальної власності …… 53
Додаток ……58

Навчальне видання

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ТА УПРАВЛІННЯ НАУКОВИМИ ПРОЄКТАМИ

Методичні вказівки
до самостійного вивчення дисципліни

Укладачі:
КРАСНОРУЦЬКИЙ Олексій Олександрович,
БОГДАНЮК Ігор Васильович

Формат 60х84/16. Папір офсетний. Друк цифровий.
Гарнітура Times New Roman. Ум. друк. арк. 4,2
Наклад 50 прим.

Інститут тваринництва НААН
61026, м. Харків, вул. Тваринників, 1А